

Інтерв'ю з о. Тарасом Гарасимчуком 2017 р. Б.

Свято...Коли ми чуємо це слово, то в нашій уяві виникають різноманітні, швидше за все, приємні спогади, переживання, почуття. Кожен у своєму серці носить згадки про ті чи інші події, що залишили по собі приємний відбиток. Кожного року ми очікуємо повторення цієї приємності, якою для нас є свято. Християнська традиція, передана з покоління в покоління через Церкву, пропонує нам святкувати події, які мають загальнолюдські, моральні, духовні і вічні цінності. Але наскільки християни, зокрема вірні УГКЦ, розуміють це? Яким є відношення в нашому суспільстві до літургійного святкування? Як можна краще зрозуміти сенс свята? На ці та інші питання відповідає митрофорний протоієрей Тарас Гарасимчук, парох Катедрального Собору Пресвятої Трійці та канцлер (1994-2016 рр.) Самбірсько-Дрогобицької єпархії, яка у 2018 р.Б. відзначатиме своє 25-ліття.

Отче Тарасе. Ви маєте багатолітній досвід парафіяльного служіння. Розкажіть нашим читачам, як належить відсвяткувати релігійне свято?

Будь-який святковий день нагадує людині про якусь подію чи важливу особу. Хоча, як зазначав бл. п. патріарх Любомир, кожна особа по-своєму є важливою, та всі ми розуміємо, що у випадку будь-якого християнського свята мова йде про людину, життя та діяльність якої громада чи церковна, чи суспільна ставить на певний п'єдестал – пропонує чогось від нього навчитися.

Святковий день пригадує нам чи то подію, чи то особу. Коли мова йде про релігійне свято, то звідки ми черпаємо відомості про подію, яку оспівує цей святочний день? – Як правило, із Біблії (Воскресіння ГНІХ, Різдво Христове, Преображення Господнє тощо), чи з церковного Передання (Різдво, Успіння чи інші події з життя Богородиці тощо), чи з історії Церкви (наприклад, Воздвиження Чесного Хреста). Коли говоримо про празничний день святаго, то із Житія святих.

Все це (Біблія, Передання, Житія святих) – є скарбом Церкви. Отже щоб краще пізнати якусь святковану подію чи особу, потрібно піти до церкви, тобто до «скарбниці».

Святий ап. Павло навчає: «Христос вчора, сьогодні і навіки – той самий» (Євр 13,8). Тому для того, щоб наш спомин не був лише пригадуванням події, яка мала місце в історії спасіння, а став моментом нашого пережиття та відчуттям дії благодаті Господньої, то маємо стати причасником святкованої події через слухання святого Євангелія та прийняття Найсвятіших Таїн Тіла і Крові Господа нашого Ісуса Христа. Ось чому святкування релігійного свята потрібно починати саме із Літургії. А вже потім, дотримуючись місцевої традиції, утримуватися від важкої праці, присвятити більше часу на молитву і спілкування у сім'ї чи в громаді.

Отче Тарасе, а як Ви вважаєте, українці святкують свята по-християнськи?

Думаю, тут треба чітко розрізнити спосіб святкування українців-християн традиційних наших Церков та тих українців, що належать до інших конфесій чи навіть інших релігій. Також маємо тих, хто заявляють, що вони не є віруючими людьми, а від нехристиян чи атеїстів не можна очікувати, а тим більше вимагати, святкувати «по-християнськи». Щодо християн, вірних наших традиційних Церков, то, звичайно, необхідно брати до уваги місцевість України, звідки походить особа, а також рівень її релігійної обізнаності, родину, в якій вона зростала, середовище, в якому живе і т.д. Тобто великий вплив має релігійність предків, катехизаційна та євангелізаційна роль Церкви, досвід спілкування із практикуючим християнином тощо.

Назагал можу сказати, що наші вірні святкують свята. Велика кількість бере участь у Божественній Літургії. Цікавим фактом є те, що є такі люди, які з якихось причин не йдуть до храму в неділі і свята, але утримуються від роботи, стараються слухати Літургію через радіо, телевізор чи інтернет, намагаються приготувати святковий обід, відвідати батьків чи братів-сестер, друзів тощо. Тобто у способі святкування релігійних свят нашими людьми є багато ознак християнства. І це позитив.

Переконаний, що завданням Церкви є бути поруч із цими людьми і намагатися, щоб їхнє часто традиційне відношення до святкових днів переростало у спосіб літургійного пережиття.

Отче, християни, коли йдуть до храму у неділю, а особливо у свята, багато уваги приділяють зовнішньому вигляду: щоб було все нове, гарне, модне, а деколи – і «ліпше», ніж в інших. Крім цього багато хто використовує парфуми чи макіяж. Наскільки все це є потрібним?

Немає гріха одягатися у нове, гарне чи модне. Це лише свідчить про смак чи навіть певний культурний рівень. Гріхом є вивищуватися над іншим. Також треба пам'ятати, що пороком є неохайність – коли людина не слідкує за чистотою одягу чи взуття; коли вона не бачить різниці, як її вдягнутися до храму, а як до спортивного залу чи до театру, на вечірку, а як на рибалку або інше дозвілля. Тому деколи ми можемо побачити у храмі людей у спортивних костюмах, камуфляжах, шортах чи сукнях з оголеними плечима, грудьми чи іншими частинами тіла. Все це свідчить про певний несмак або проблему з бонтоном особи. Гадаю, що велика частина таких осіб не була задіяна у навчаннях катехизму, тому не конче робить різницю між театром, рестораном, спортзалом та святим храмом.

Як нам до цього відноситися? Спокійно. Свої погляди у храмі спрямовувати на святі ікони, а не на порочності людей. Звичайно, душпастирі при певних нагодах можуть наголошувати на цих питаннях, однак потрібно бути обережними, щоб людину не образити і не відкинути від Церкви. Слід пам'ятати, що для Бога важливішим є те, що всередині людини, а не те, що назовні.

Парфуми і макіяж – це також вияв певної етики. Звичайно, без цього можна обійтися. Однак парфуми і макіяж не є гріхом. Гріхом є, коли людина не миється, часто не мінєє спідньої білизни, не слідкує за своєю гігієною. Вважаю, що кожний погодиться зі мною, що краще стояти біля людини, від якої приємно пахнуть парфуми, аніж біля особи, від якої, скажу м'яко старослов'янським, – воняє. Водночас не треба зловживати парфумами, бо у храмі при великому скупченні людей поєднання різноманітних запахів може виявитись надто обтяжливим...

На кожній парафії можемо помітити, що з усіх людей, які вважають себе греко-католиками, лише декотрі відвідують недільні та святкові богослужіння. З

чим це пов'язано?

Думаю, що причин є багато, але все зводиться до віри цих людей та їхнього пережиття – і того, хто зараз душпастирює на парафії, і тих, що були перед ним. Що я маю на увазі? – Яка праця проводиться у парафії... Чув спілкування двох священників, до речі, із нашої єпархії. Один запитує у іншого: «Тобі дали сотрудника?! А що, ти не справлявся? Не встигав похоронити, звінчати чи охрестити?» Якщо таке розуміння свого душпастирства має священник, то будьмо певні, що повірені йому вірні не будуть старанно щонеділі і свята брати активну участь у літургійному житті Церкви. Саме тому одним із рішень Синоду Єпископів нашої Церкви є звернути увагу на катехизацію: якщо на парафії є все, а немає катехизації, то служіння парафіяльного священника треба вважати незадовільним.

Часто для практикуючих християн нормою є участь у Літургії з нагоди того чи іншого свята. А як щодо Вечірні, Утрені? Наскільки ці богослужіння є популярними у нашого народу?

На превеликий жаль, богослужіння добового кола не є популярними серед наших вірних. Не один раз роздумував над причиною такого стану; дискутував зі своїми співбратами. Боюся озвучувати висновки, до яких приходжу. Також не претендую на непомильність у своїх баченнях...

Наша поговорка твердить: «Риба гниє з голови». Як на мене, то я не можу зрозуміти припису Партикулярного права нашої Церкви, зокрема канону 56: «Усі священнослужителі зобов'язані щодня публічно чи приватно молитися принаймні якусь цілісну частину богослужінь добового кола: або утреню, або всі часи, або вечірню, або повечір'я, або опівнічну, – відповідно до можливостей та часу доби, хіба що поважна причина звільняла б їх від цього обов'язку». Якщо у законодавстві Церкви закладається ліберальний підхід до молитви молитвослова священниками, то це відбивається і на мирянах. Чи молитва не є основним обов'язком священника? Напевно, хтось мені може заперечити, мовляв, є й інші важливі справи. Не відкидаю будь-яких обов'язків, що виходять із уряду священника. Однак коли люди звертаються до пастиря, все зводиться до молитви. Вони просто просять: отче, помоліться! Саме виходячи із цього, вважаю, що священник не з обов'язку, а із суті свого покликання повинен молитися добове коло, а не якусь маленьку частинку із нього. Коли він сам буде молитися, то і буде практикувати молитву добового кола у парафії. А як буде молитва у храмі, то і миряни приходитимуть на неї.

Друге, що не дає популярності молитві Часослова – це підхід обов'язку. Наші приписи зобов'язують вірного Церкви у неділі і свята брати участь у Божественній Літургії. Таким чином ми навчилися брати участь у літургійному житті з обов'язку, а не з поклику душі щодо необхідності молитовного спілкування із Творцем. Такий підхід, а також часто велика відстань до храму (у горах) чи обслуга священиком трьох і більше храмів привів до відсутності у парафіяльних храмах Вечірні та Утрені.

Третє, і не менш важливе: програма катехизації у недільній школі передбачає «і все, і вся», тільки не практичні навички молитви, а тим більше – добового правила.

І останнє: служіння Вечірні чи Утрені стало справою виключно священика і дяка. Всі інші присутні, як правило, не беруть активної участі. Звичайно, потрібно модернізувати наші храми різними електронними носіями, що дасть змогу людям брати живу участь у цих богослужіннях. Хоча на даному етапі миряни можуть користати із веб-ресурсу нашої Церкви, на сайтах якої є за порядком укладені богослужіння на щодень. При великому бажанні кожен, хто користується смартфонами, планшетами тощо може скористатися цим.

Отче Тарасе, будь ласка, поділіться власним досвідом, як Ви, як душпастир і парох, залучаєте парафіян до активного літургійного життя?

Не маю чим дуже похвалитися. Однак роблю три, як на мене, важливі справи. Сам стараюся не опускати молитви Часослова. Запровадив у парафії щоденне служіння Вечірні, Утрені та Часів. Кожного понеділка проводжу літургійну катехизу. Є ще деякі речі в планах, але про них можна говорити тоді, коли плани стануть реальністю.

Часто трапляються випадки, коли великі християнські свята співпадають з будням робочим днем. Як в такому випадку повинен діяти практикуючий християнин?

Шукати нагоду, щоб взяти участь у Літургії, а не причину, щоб не піти до церкви. Напевно, є певні труднощі для людей, в парафії яких є лише одна Літургія. У парафії, яка поручена моїй опіці, є можливість бути на Службі Божій до роботи (о 7.00 год.) або після роботи (о 17.00 год.). Зрештою, знаю таких осіб, які практикують прийти на Літургію на тижні, бо пропустили у неділю чи свято. Зрештою, якщо людина на роботі і не має змоги взяти участь у Літургії, то гріха немає. Знову зіштовхуємося із питанням обов'язку чи потреби душі.

Щиро дякуємо, Отче, за спілкування, а особливо за те, що поділилися своїм безцінним досвідом священничого служіння. Бажаємо Божого благословення для сповнення усіх Ваших душпастирських задумів!

Отець Тарас Гарасимчук – народився 10 листопада 1968 р. Б. у с. Поториця, Сокальського району, Львівської обл. Навчався у Львівській духовній семінарії Святого Духа і в Інституті вищої релігійної культури при Люблінському Католицькому Університеті (Польща). 25 листопада 1992 р. Б. отримав священничі свячення в Архикафедральному Соборі Святого Юра (Львів) з рук Блаженнішого Мирослава Івана (Любачівського). 1993-1994 – завідаєтель храму Петра і Павла у м. Комарно, Городоцького району, Львівської обл. З 1996 – парох Катедрального Собору Пресвятої Трійці м. Дрогобича. З 1994 по 2016 рр. – канцлер Самбірсько-Дрогобицької єпархії. В період 2011-2012 рр. був координатором втілення стратегії розвитку Української Греко-Католицької Церкви у Самбірсько-Дрогобицькій Єпархії.

«Святкування релігійного свята потрібно починати саме із Літургії...»: [інтерв'ю з о. Т. Гарасимчуком / записав А. Лоїш] // СЛОВО №4 (72), грудень 2017-лютий 2018